Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערירען אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בעגיננט מיט דעם פאָסטטאג דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נומ' 1, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יודישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וועכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „
פירטעליעהריג 2 גולד' 50 קר' עסט.-וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד' 50 קר' עסט.-וו.
פירטעליעהריג 2 „ 75 „

Nr. 98, צעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מיטטוואָך כב אב ה׳ת׳ר׳ל׳ח׳. | Pest, den 21. August 1878

אונזערע ארמעע אין סעראיעוואָ!

ענדליך וואורדע סעראיעוואָ נאך איינעם זעהר העפטיגען קאמפפע פאָרגעסטערן פאָן אונזערער ארמעע איינגענאָממען! — דאס איזט דיא וויכטיגסטע אונד ערפרייליכסטע נאכריכט פאָן באָסניען! סעראיעוואָ איזט דיא הויפט-שטאדט פאָן באָסניען אונד וואר אויך דער הויפט-זיטץ דער רעוואָלוציאָנערען. פאָן היער אויס האטטע דער אנפיהרער האדשי לאָיא דיא רעוואָלוציאָן קאָממאנדירט אונד געלייטעט, אונד דורך דיא איינגאהמע פאָן באָסניען האט נון אונזערע ארמעע איינען וויכטיגען שלאג אויף דאס הויפט דער רעוואָלוציאָן געפיהרט. —

איבער דיעזען זיעג אונד דיא איינגאהמע פאָן סעראיעוואָ ווערדען נון פאָלגענדע איינצעלהייטען געמעלדעט:

פאָן צעניצא אויס שיקטע דער אָבער-קאָממאנדאנט פיליפפאָוויטש איינע ארמעע-אבטהיילונג אונטער דעם פעלדמארשאלל-לייטנאנט טעגעטטהאָף נאך דען אָרטשאפטען קאקאני אונד ווישאָקא, אום פאָן דא אויס געגען סעראיעוואָ פאָרצוריקען.

אם 15-טען אויגוסט וואר נון טעגעטטהאָף פאָר קאקאני איינגעטראָפפען, וואורדע דאזעלבסט פאָן 500 רעוואָלוציאָנערען אנגעגריפפען, וועלכע אבער באלד אויסאיינאנדער-געיאגט וואורדען.

אם 16-טען אויגוסט וואורדע טעגעטטהאָפ'ס ארמעע פאָם פיינדע אויס זעהר בעפעסטיגטער שטעללונג מיט העפטיגעם פייער אנגעגריפפען; אבער נאך אנדערטהאלב-שטינדיגעם געפעכטע מוסטע זיך שאָן דער פיינד צוריקציעהען. — ביי דיעזעם געפעכטע האטטע אונזערע ארמעע נור 8 פערוואונדעטע.

אם 17-טען אויגוסט האטטע טעגעטטהאָף דען פאָרמארש נאך ווישאָקא פאָרטגעזעטצט, אין אללער פריה האט דער פיינד אבערמאלס דען קאמפף איינגענאָממען אונד איין העפטיגעם פייער געגען אונזערע ארמעע ערעפפנעט, אונד ערסט נאך לאנגעם ערביטטערטעם קאמפפע קאָנגטע דער פיינד הינטער ווישאָקא צוריקגעוואָרפען ווערדען. ווישאָקא וואורדע פאָן אונזערער ארמעע בעזעטצט, זאָ פאנד דא פיעלע וואגען מיט וואפפען אונד פולווער, וועלכע היער פאָן דען רעוואָלוציאָנערען צוריקגעלאססען ווערדען מיסטען. דיא פערלוסטע אונזערער ארמעע אן דיעזעם טאגע וואַרען: 2 אָפפיציערע אונד 80 סאָלדאטען פערוואונדעט אונד 4 סאָלדאטען טאָדט.

אם 18-טען אויגוסט וואורדע נון איינע ארמעע-אבטהיילונג אויף דער שטראססע געגען סעראיעוואָ געשיקט, אום דא דיא שטעללונג דער פיינדע אויסצוקונדשאפטען. היעביי צייגטע עס זיך, דאס דיא רעוואָלוציאָנערען דאס געבירגע פאָר סעראיעוואָ מיט קאנאָנען בעזעטצטען. אונזערע ארמעע אונטערנאהם נון דען פאָרמארש געגען סעראיעוואָ. צו איהרעם גליקע וואר איין זאָלכער דיכטער נעבעל, דאס דער פיינד איהרען פאָרמארש ניכט זאָ לייכט בעמערקען קאָנטע.

אם 19-טען אויגוסט, געגען האלב 7 איהר מאָרגענס, טראף מאן דיא שפיטצע דעם פיינדעס ביי איינעם קאסטעלל, וועלכעס מיט איינער רינגמויער פערזעהען וואר. אין דיעזעם קאסטעלל האטטע דער פיינד זיינע קאנאָנען אויפגעשטעללט. — דיא קאנאָנען-שיססע האטטען נון בעגאָננען, פאָן אללען זייטען בעגאָנן אונזערע ארמעע דען שטורם געגען דיעזעם קאסטעלל, וועלכעס פאָן דעם פיינדע אין איינע פאָרמליכע פעסטונג אומגעוואנדעלט וואורדע. דיעזעס קאסטעלל בילדעטע נון דיא פאָרפעסטונג פאָר סעראיעוואָ. פאָן דיעזעם קאסטעלל אויס בעשאָססען דיא פיינדליכען קאנאָנען אונזערע ארמעע אויף דאס העפטיגסטע; באלד וואורדען אבער דיעזע פיינדליכען קאנאָנען צום שווייגען געבראכט, דער פיינד מוסטע נון דאס קאסטעלל פערלאססען אונד זיך נאך סעראיעוואָ צוריקציעהען.

אונזערע ארמעע ריקטע אבער דעם פיינדע נאך — אונד אין סעראיעוואָ ענטוויקעלטע זיך ערסט רעכט איין זעהר שרעקליכער אונד גרעססליכער קאמפף. אויס יעדעם הויזע, אויס יעדעם פענסטער, יא זאָגאר אויס יעדער טהיר-שפאלטע וואורדע אונזערע איינציעהענדע ארמעע בעשאָססען. יא, זעלבסט דיא וויבער אין סעראיעוואָ אונד זאָגאר דיא אים שפיטאלע געלעגענען קראנקען אונד פערוואונדעטען רעוואָלוציאָנערען שטירצטען היניין, אום געגען אונזערע איינריקענדען סאָלדאטען צו קעמפפען. דיעזער שרעקליכע קאמפף דויערטע ביז האלב 2 אוהר.

וויא דיא ווילדעסטען טיגער-טהיערע קעמפפטען דיעזע רעוואָלוציאָנערען. פאָן איהרעם ווילדען פאנאטיזמוס קאנן מאן זיך קיים איינען בעגריפף מאכען. זיא קעמפפטען וויא טאָללע אונד וויטהענדע הונדע, זאָ דאס אונזערע סאָלדאטען נאך בעענדעטעם קאמפפע דיא גאנצע שטאדט אויס ערביטטערונג אונד ראכע אין איינען שייטער-הויפען אומוואנדעלן וואָללטען. דער קאָממאנדאנט האטטע שווערע מיהע, זיא דאפאָן אבצוהאלטען, דאך זינד איניגע הייזער ניעדערגעבראנט וואָרדען.

דער פערלוסט אונזערער ארמעע ביי דיעזער איינגאהמע פאָן סעראיעוואָ וואר ליידער איין זעהר בעדייטענדער!

זעהר שווער פערוואונדעט וואורדען 2 מאיאָר'ס, 1 הויפטמאנן אונד 1 לייטנאנט, דער פערלוסט אן סאָלדאטען איזט נאך ניכט בעקאננט. — אינדעססען וואר עס דען מייסטען רעוואָליציאָנערען געלונגען, זיך ווייטער צו פליכטען.

נאך בעענדעטעם קאמפפע אונד גענצליכער בעזעטצונג דער שטאדט וואורדע דא דיא קאיזערליכע פאהנע אויפגעצאָגען. 101 קאנאָנען-שיססע פערקינדעטען דיא פריידע אונזערער ארמעע וועגען איינגאהמע דיעזער הויפט-שטאדט באָסניענס.

זאָ לייטען דיא הייטע פריה היער איינגעטראָפפענען בעריכטע. הייטע אונד מאָרגען ווערדען וואהרשיינליך נאָך אויספיהרליכערע בעריכטע איבער דיעזע שרעקליכען קעמפפע אונד איבער דיא פערלוסטע אונזערער ארמעע איינלאנגען; יעדענפאללס זיעהט מאן, דאס זיך דיא רעוואָליציאָנערען אויך נאָך הינטער סעראיעוואָ צוריקגעצאָגען האבען, וואָ באלד דער קאמפף פאָם נייען בעגיננען ווירד. דיא אנצאהל דער רעוואָליציאָנערען הינטער סעראיעוואָ ווירד נאָך אימטער אויף 10000 געשעטצט.

גראף סאפאריי האט נאך הייטע ביי דאָבאָי דיא העפטיגסטען קעמפפע מיט דען רעוואָליציאָנערען צו בעשטעהען. אם אבענד דעם 19-טען אויגוסט האטטע דיא ארמעע דעם גראפען סאפאריי איינען לענגערן קאמפף מיט דען רעוואָליציאָנערען; וואָביי פעלד-מארשאלל-לייטנאנט שמיגאָן פערוואונדעט וואורדע, אין דאָבאָי ליעגען בערייטס 250 פערוואונדעטע סאָלדאטען.

אנדערע דעפעשען מעלדען, דאס איניגע רעוואָליציאָנערע באנדען דיא וואפפען געשטרעקט אונד זיך ערגעבען האבען. 613 טירקישע געפאנגענע וואורדען בערייטס נאך אגראם געבראכט.

דער סולטאן ריכטעטע נאך סעראיעוואָ דען בעפעהל, קיינען קאמפף געגען דיא עסטערייך-אונגארישע ארמעע צו פיהרען; אבער דיא בעפעהלע דעם סולטאנס געלטען יעטצט אין באָסניען גאר ניכטס מעהר. האדשי לאָיא האט אים פאנאטיסמוס אונד אים צאָרן וועגען דעם איינמארשעס אונזערער ארמעע זעלבסט האנד אן זיך געלעגט אונד זיך פערוואונדעט. ער בעפאהל דען רעוואָליציאָנערען, יעדען עסטערייך-אונגארישען קאָממאנדאנטען אויפצוהענגען. אונטער דען טירקישען סאָלדאטען אין באָסניען הערשט דיא גראָסטע פערווירונג אונד פערווילדהייט, פיעלע דעזערטירען.

וואנן ווירד אלזאָ אין יענעם טאָללען אונד פערווילדעטען לאנדע רוהע זיין? — ניעמאלס!

אין דעם מיניסטער-ראטהע, וועלכער פאָרגעסטערן אונטער פאָרזיטץ דעם קאָניגס אבגעהאלטען וואורדע, קאם דיעזע באָסנישע אנגעלעגענהייט צור בעראטהונג. מאן בעמערקטע, דאס דיעזע „בעזעטצונג" מיט וועניגערן קאָסטען אונד שנעללער אונד לייכטער דורכגעפיהרט וואָרדען ווערע, ווען מאן גלייך אנפאנגס איינע גראָססערע ארמעע דאצו פערווענדעט העטטע. מאן פאסטע נון דען ענטשלוס, דיא אנצאהל אונזערער סאָלדאטען אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא אויף 150000 צו ברינגען.

* * *

נעסטערן פריה האבען נאך דיא היעזיגען צייטונגען איבער דיא פאָרגעננע אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא פאָלגענדע בעריכטע פעראָפפענטליכט:

דיא לעטצטע שלאכט ביי ווישאָקא (4 מיילען נאָרדליך פאָן סעראיעוואָ) איזט פיר אונזערע ארמעע זיעגרייך אויסגעפאללען. איין טהייל אונזערער ארמעע קאם דאָרט אים ריקען דעם פיינדעס, וועלכער באלד אומרינגט, אומצינגעלט, איינגעשלאָססען אונד גענצליך געפאנגען גענאָממען וואָרדען ווערע; אבער שאדע, דאס עבען איין האאר געפעהלט האט, — אונד דער פיינד קאָנגטע זיך דאך צוריקציעהען! וויא עס הייסט, האט דא דער פיינד 130 מאנן איינגעביסט, וועהרענד אונזערע ארמעע נור 12 מאנן פערלאָרען האט. אונד דאָך ווירד אונזער זיעג אלס איין בעדייטענדער מאראלישער זיעג בעצייכנעט, וויל דא דער פיינד פאָן אונזערער ארמעע איבערראשט אונד איבעררומפעלט וואורדע. אין זיינער פלוכט האט דער פיינד 20 צעלטע, צאהלרייכע וואפפען, פיעלע פפערדע אונד וואגען מיט פולווער אונד לעבענס-מיטטעלן צוריקגעלאססען.

דיעזע טעלעגראפישע דעפעשע פאָם זיעגע אונזערער ארמעע ביי ווישאָקא איזט אין וויען אם 18-טען אויגוסט, אם געבורטס-טאגע אונזערעס קאָניגס, איינגעטראָפפען — אונד אונזער קאָניג טעלעגראפירטע אן דען אָבער-קאָממאנדאנטען פיליפפאָוויטש פאָלגענדע אנטוואָרט: „איך דאנקע איהנען פיר דאס מיר דארגעבראכטע פריידיגע געבורטס-טאגס-געשענק; איך שפרעכע איהנען אונד דען בראַווען סאָלדאטען פאָם גאנצען הערצען מיינע אנערקעננונג אוס."

פֿעסט״ געפֿייערט האט, אונטער דער אנלייטונג איינעס יידישען לעהרערס. (דיא בעדייטונג דיעזעס אונזיננעס קעננען וויר ניכט.)

* (איבער דיא הינריכטונג האָדעלס.) האָדעל (אָדער לעהמאנן), וועל-כער דען ערסטען מאָרד-פֿערזוך אויף קאיזער ווילהעלם מאכטע, ווארדע אם מאָרגען דעם 16. אויגוסט הינגעריכטעט. אין זיינער לעטצטען שטונ-דע וואָללטע דער גייסטליכע מיט איהם בייכטען, אבער האָדעל וואָללטע איהן הינויסווערפֿען, ער נאהם איין גלאז וויין אונד ריעף: „עס לעבען דיא קאָממוניסטען! איך גלויבע אן ניכטס, איך וואָלל-טע נור דיא מענשען פֿאָן זאָלכער רעגיערונג בע-פֿרייען!“ — ער צייגטע זיך גאנץ געפֿאסט — אונד אים נו וואר איהם דער קאָפּף פֿאָם לייבע געטרעננט!

* (איבער דען זאאטען-מארקט), דער הייטע היער אבגעהאלטען ווירד, ווערדען וויר אים נעכסטען בלאטטע בעריכטען.

טעלעגראפֿישע דעפּעשען.

קאָנסטאנטינאָפּעל 18. אויגוסט. דיא טירקייא מאכט נייע קריעגס-ריסטונגען אין גראָססעם מאססשטאבע, וואס היער דען באלדיגען אויסברוך איינעס נייען קריעגעס בעפֿירכטען לאָססט: איך איזט צווישען מאָנטענעגראָ אונד דער טיר-קייא איין נייער שטרייט אויסגעבראָכען, דער צו איינעם נייען קריעגע פֿיהרען ווירד.

וויען 19-טען אויגוסט. דער פֿירסט פֿאָן מאָנטענעגראָ האט דען הערצעגאָווינערן דען גוטען ראטה ערטהיילט, איהרען קאמפּף ניכט פֿאָרטצו-זעטצען, זאָנדערן זיך דער עסטערריישען „בע-זעטצונג“ געגענאיבער פֿריעדליך צו פֿערהאלטען. — פֿירסט ביסמארק איזט הייטע אין גאסטיין (קור-אָרט אין עסטערייך) איינגעטראָפֿפֿען.

האמבורג 19-טען אויגוסט. בייא דער הייטיגען דעפּוטירטען-וואהל ענטשטאנד איינע פֿאָרמליכע רעוואָלוציאָן, וואָבייא איינע פערזאָן געטאָדטעט אונד מעהרערע סאָלדאטען אונד ביר-גער פֿערוואונדעט וואָרדען.

נעוו-יאָרק 18-טען אויגוסט. אין דען זיד-שטאאטען פֿאָן נאָרד-אמעריקא שטערבען יעטצט וועגען דעם געלבען פֿיעבערס אונד דער שלעכטען וויטטערונג זעהר פֿיעלע מענשען.

פֿערלאָזונג

1) דער סטאניסלוי-לאָזע.

בייא דער אם 15טען אויגוסט 1878 פֿאָרגענאָמ-מענען ציעהונג דיעזער לאָזע ווארדען פֿאָלגענדע נוממערן מיט דען נעבען בעצייכנעטען געוויננס-טען געצאָגען. אונד צוואר פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 10000 גולדען אויף נומ׳ 9667; — פֿערנער געווינגען יע 400 גולדען דיא נוממערן: 17003 24055 — אונד יע 50 גולד. 2762 2798 7287 12936 15398 21113 22943.

2) דער טירקען-לאָזע.

בייא דער אם 1טען אויגוסט 1878 פֿאָרגענאָממען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 600000 פֿראנקס אויף נומ׳ 1895988— אונד דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 60000 פֿראנקס אויף נו׳ 1379405. פֿערנער געוויננען: יע 20000 פֿראנקס נ׳ 91102 אונד 1173269; — יע 6000 פֿראנקס נ׳ 262180 434392 632216 666634 1809117 אונד 1979428; — יע 3000 פֿראנקס נ׳ 2121 262177 303185 494392 747568 771787 971548 980803 1088751 1412634 1683463 אונד נ׳ 1877566; — יע 1000 פֿראנקס 70243 111381 133465 165595 168979 434394 546888 667026 718479 771790 884511 912753 912754 918665 1094326 1135935 1214759 1273314 1295599 1379402 1415976 1427378 1535631 1535633 1535635 1538801 1568935 אונד 1849193.

געשעפֿטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

קאָרן נייעס 5.90—6.20 גולד.

קוקורוץ 5.10—5.70 גולד.

האפֿער 5.70—6.10 גולד.

גערסטע פֿוטער 5.40—6 גולדען.

רעפּס קאָהל $13^3/_4$—$13^5/_8$ גולד. באנאטער $13^1/_8$—$13^1/_4$ גולד. —

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאמט זאק, פֿרייא אב פעסט:) נומ׳ 0: 21 גולד. 50 קר., נומ׳ 1 20 גול. 90 קר., נ׳ 2: 20 גול. 30 קר., נ׳ 3: 19 גול. 50 קר. נ׳ 4: 18 גול. 80 קר., נ׳ 5: 16 גול. 80 קר., נ׳ 6: 15 גולד. 60 קר., נ׳ 7: 13 גול. 80 קר., נ׳ 8: 11 גול. 80 קר., נ׳ $8^1/_2$ 9 גולד. 40 קר., פֿיינע קלייע 4 גול. 80 קר., גראָבע קלייע 3 גולד. 20 קר.

הילזענפֿריכטע: ערבסען 10 — 12 גולד. נייע לינזען 10—11 גול. ראָהע הירזע 6 גול. — הירזע-בריין $10^1/_2$—11 גולד. גרויער מאָהן 22 גול. — בלויער 2—26 גול. — גראָסע ווייסע באָהנען 9—$9^3/_4$ גול. צווערגעל $10^1/_4$—$10^3/_4$ גולד׳ האנפֿזאמען 15 גולד. ליינזאמען 13—$13^1/_2$ גול. מאָהאר $7^1/_2$ גולדען. — וויקען 5 גולד. 50 קר. (אללעס פער 100 קילאָ.) —

שפּיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען $31^1/_2$—32 גולד. — אלטע-מעטהאָדע $32^1/_2$ — 34 גול׳ פער 10000 ליטער-פּערצענט.

ערד-עפּפֿעל פּרימא פער 100 קילאָגראמם 1.50—1.70 גולדען.

אונשליט (חלב) 49—50 גול. —

ריבאָל דאָפּפעלט-ראפֿפֿינירטעס 40 גולדען פער 100 קילאָגראמם. —

צוועטשקען. באָסנישע פֿאס-וואארע פער אָקטאָבער 19.65 — 20 גול.;

פּעטראָלעאום $19^5/_8$—$19^7/_8$ גולד.

שאפֿפֿעללע. פֿאָריגע וואָכע ווארדען 12000 שטיק פּערקויפֿט אונד צוואר: דייטשוואָללינע פֿאָריעהריגע 2.60—3.20 גולד. דיעסיעהריגע 1.10—2.30 גולד. פער פּאאר. —

מעהרערע טויזענד פֿלייטצען גינגען צו 70—80 גולדען פער 102 שטיק.)

לאמם-פֿעללע, זיעבענבירגער ווייסע גערבער-וואארע 75—80 גולד. באטשקער אונד באנאטער גערבער-וואארע 60—70 גול. שווארצע קירשנערוואארע 90—105 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

קיטצ-פֿעללע, זיעבענבירגער האנדשוה וואארע 85 גולד. שוה-פֿעללע 130—134 גולדען.

לעדער, פֿפֿונדהייטע 24—28-קילאָ 180—185 גול. איינמאל פּרעסעטצטע טערצען פֿאָן 14—15-קילאָ 170—172 גולד., צווייאמאל פּרעסעטצטע טערצען 16—18 קילאָ׳ 168—172 גול. דרייאמאל פּרעסעטצטע טערצען פֿאָן 19—21 קילאָ 172—174 גולד.

קאלבלעדער, געצאָגענע 330 — 340 גולדען פער 100 קילאָ.

שאפֿוואָללע. אין פֿאָריגער וואָכע וואר דאס וואָלל-געשעפֿט שוואך, עס ווארדען פערקויפֿט: 50 מעטער-צענטנער מיטטעלפֿיינע טוכוואָללען 105 — 108 גולד. 100 מטרצ׳ מיטטעל טוכוואָללען 87—93 גולדען. 200 מעטרצט׳ פֿעהלערהאפֿטע באטשקער 72 — 73 גולד. 180 מטרצ׳ זאנדוואָללען 64 — 65 גולדען. 200 מטרצטר׳ ווייסע געבירגס-צווישורען 90—94 גולד. אונד 200 מטרצ׳ טהייס-צווישורען 75—77 גולדען. (אללעס פער 56 קילאָ.)

וויענער פרייזע.

שפּיריטוס 33 — $33^1/_4$ גולד. צו 10.000 ליטער פערצענט. —

ריבאָל $38^1/_2$ — 39 גולדען. פער 100 קילאָ.

ווייצען, פערקויפֿט ווארדען 50000 מעטערצטר׳ פּרייזע: טהייס-ווייצען 79—80-קילאָ׳ 10.10—10.25 גולד׳ פער מעטערצטר. —

קאָרן, אונגארישעס 71—73-קילאָגראמם 7.—7.20 גולד׳ פער מעטער-צטר.

האפֿער אונגארישער 6.40 — 6.55 גולדען פער מעטער-צענטנער.

גערסטע סלאָוואקישע 63 — 66-קילאָ 8.30 — 9.70 גולד.

רעפּס באנאטער 13.75—14.— גול. — קאָהל 14.50 — 14.62 גול.

ווייצען-מעהל נ׳ 0: 22.—23.— גול., נ׳ 1: 20.—21.50 גול., נ׳ 2: 19.—20.— נ׳ 3: 16.20—17.20 גולדען, אללעס פער מעטער צטר.

קאָרן-מעהל, נ׳ 1: 14.50—16.— גול, נ׳ 2, 11.50 — 12. גולדען פער מעטער-צטר. —

הילזענפֿריכטע: לינזען 10—18 גולדען, ערבסען $9^1/_2$—14 גול. באָהנען $10^1/_2$ — $14^1/_2$ גול. היידען 8—$8^3/_4$ גול׳ (אללעס פער 100 קילאָ.)

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 17-טען אויגוסט 1878.

טעמעשוואר	21	83	46	6	25
וויען	39	75	12	89	27
גראץ	60	27	14	6	52

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי״ רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	—.——.—
"	"	77	9.25 – 9.15
"	"	78	9.55 – 9.40
"	"	79	9.80 – 9.70
"	"	80	9.95 – 9.85
"	טהייס	74.	—.——.—
"	"	75.	—.——.—
"	"	76.	—.——.—
"	"	77.	9.45 – 9.30
"	"	78.	9.80 – 9.60
"	"	79.	10.05 – 9.95
"	"	80.	10.15 – 10.—
"	פעסטער באָדען	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	—.——.—
"	"	77	9.35 – 9.25
"	"	78	9.65 – 9.50
"	"	79	9.90 – 9.80
"	"	80	10.— – 9.95
"	ווייסענבורגער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	—.——.—
"	"	77	—.——.—
"	"	78	—.——.—
"	"	79.	—.——.—

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	6.10—5.90
גערסטע מאלץ	62	7.——6.25
גערסטע פֿוטער	62	6.——5.75
האפֿער	41	6.——5.70
קוקורוץ באנאטער		5.75—5.60
אנדערער	73	5.60—5.50
הירזע		—.——.—

		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער אָקטאָבער	9.12
		—.—
	פֿריהיאהר	—.—
קוקורוץ		—.—
גערסטע		—.—
האפֿער	אָקטאָבער	5.75 —
		—.—
רעפּס		13.25

באללען-מעהל		פל. קר.
נומער	0	21 50
"	1	20 90
"	2	20 30
"	3	19 50
"	4	18 80
"	5	16 80
"	6	15 60
"	7	13 80
"	8	11 80
"	$8^1/_2$	9 40
שפּיריטוס: אלטע	פעסטהערע [illegible]	32.50
נייע	קארטאָפֿפֿעל	30.50

קורז-טאבעללע פֿאָם 17. אויגוסט

געלד-קורז	פל. קר.
זילבער-אגיאָ	100 80
דוקאטען	5 51
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9 27
נאפּאָלעאָנדאָר	9 27
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	56 95
20 מארקשטיקע	11 36
פּאפּיער רובעל	1 22

לאָזע.	פל. קר.
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	306 —
דעטטאָ פֿינפֿטעל	306 —
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	107 75
1860-ער גאנצע	111 75
דעטטאָ פֿינפֿטעל	120 50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	142 25
דעטטאָ 50	141 75
ראאב רעגולירונגס	24 —
[illegible]-לאָזע	25 75
קרעדיט-לאָזע	162 25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29 —
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	91 75
אינסבּרוקער לאָזע	19 —
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	14 —
קראקויער 20	14 75
אָפֿנער 40	28 50
פּאלפֿי 40	31 —
רודאָלפֿס-לאָזע 10	14 75
סאלם-לאָזע 40	38 75

לאָזע.	פל. קר.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16 25
סט. גענאָיס 40	36 75
סטאניסלויער 20	19 50
[illegible] 100	117 75
דעטטאָ 50	61 —
וואלדשטיין 20	22 75
ווינדישגרעטצער 20	28 —
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	80 50
דעטטאָ צו 50 גולדען	80 25
וויענער לאָזע	93 10

ווערטה-פּאפּיערע	פל. קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגס	78 35
טעמעשוואר-באנאטער	77 —
זיעבענבירגישע	75 75
גאליציש	83 75
בוקאָווינער	81 —
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	101 15
ווינצערצעהנט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	85 50
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרע-דיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	94 —
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	80 —
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָ-צענט	— —
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	— —
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	96 —

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest 1878 Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

ליך פֿאָן דער טירקייא) ליעגען. — דיעזער יידישע הערצאָג האטטע נון דאס רעכט, נאך אייגענעם וויללען אונד גאנץ אונאבהענגיג צו רעגיערען. ער וואורדע אייך מיטגליעד דעם קריעגס-ראטהעס אין קאָנסטאנטינאָפּעל, דער רוהם פֿאָן דון יוסף ערפֿיללטע דאמאלס דיא וועלט. דאס פֿאָלק גלויבטע זאָגאר, דאס זעלבסט דער סולטאן איין יודע זייא, וועסהאלב ער אללען יודען זאָ גוט איזט. — קאָניג הייגריך פֿאָן פֿראנקרייך וואר איהם אבער נאָך אימער דיא געליעהענען 300000 טהאלער שולדיג; אָהנע זיא צאהלען צו וואָללען — אונד דון יוסף ליעס נון פּלאָטצליך אללע פֿראנצאָזישען האנדעלסשיפֿפֿע פֿאָר קאָנסטאנטינאָפּעל אין בעשלאג נעהמען, אונד זיא וואורדען זאָ לאנגע ניכט פֿרייגעלאססען, ביז ניכט דער קאָניג פֿאָן פֿראנקרייך באארע 300000 טהאלער אן דון יוסף נאך קאָנסטאנטינאָפּעל שיקטע. — דאס קאָנגטע אונד דורפֿטע דאמאלס איין יודע טהון! — דיא מאכט דיעזעס יידישען הערצאָג פֿאָן נאקסאָס וואר דאמאלס אין גאנץ איראָפּא בעקאנגט, אייך דער דאמאליגע קאיזער פֿאָן עסטעררייך (מאקסימיליאן) אנערקאנגטע דיעזען יודען אלס הערצאָג, אונד בעאויפֿטראגטע דען עסטעררייכישען געזאנדטען אין קאָנסטאנטינאפּעל דעם יידישען הערצאָג דיא איהם געביהרענדע עהרע צו ערווייזען. — אונד נון העטטע דיעזער יידישע הערצאָג אייך קאָניג פֿאָן דער אינזעל ציפּערן ווערדען זאָללען! דיא אינזעל ציפּערן געהאָרטע דאמאלס נאך אן ווענעדיג, אונד דון יוסף איבעררעדעטע דען סולטאן, אייך דיעזע אינזעל צו עראָבערן. דער סולטאן ליעבטע זעהר דען ציפּערן-ווין (יין קפריסין) אונד אין וואהרהייט וואר דער בעזיטץ פֿאָן ציפּערן פֿיר דיא טירקייא פֿאָן האָכסטער וויכטיגקייט. אונד דער סולטאן זאגטע צו דון יוסף: „ווענן מיר דיא עראָבערונג פֿאָן ציפּערן געלינגט, זאָללסט דוא קאָניג פֿאָן ציפּערן זיין!" דער קריעג אום ציפּערן דויערטע איין יאהר אונד ענדעטע מיט דעם זיעגע דעם סולטאנס. דון יוסף גלויבטע זאָ זיכער, קאָניג פֿאָן ציפּערן צו ווערדען, דאס ער זיך בערייטס איינע פֿאהנע מיט דער אויפֿשריפֿט „יוסף מלך כפתורי" אנפֿערטיגען ליעס; — אבער זיינע פֿיעלען ניידער האבען דען סולטאן פֿאָן דיעזעם שריטטע אבגעראטהען, טראָטצדעם דער סולטאן דיעזען דון יוסף זאָ זעהר ליעבטע. — דון יוסף אונטערשטיטצטע דיא יידישען געלעהרטען, גרינדעטע פֿיעלע בתי מדרשים אונד פֿערפֿאסטע פֿיעלע יידישע ווערקע. ער שטארב אם 21-טען אויגוסט אים יאהרע 1579. — (הייטע זינד עס אלזאָ גראדע 399 יאהרע, זייטדעם דון יוסף הנשיא געשטאָרבען איזט.)

דאס נייע בראנטוויין-שטייער-געזעטץ.

פֿאָן פֿיעלען זייטען ווערדען וויר ערזוכט, דאס נייע בראנטוויין-שטייער-געזעטץ, וועלכעס מיט דעם 1-טען דעם נעכסטען מאָנאטס אינס לעבען טריטט, אין אונזערעם בלאטטע צו פֿעראָפֿפֿענטליכען. וויר ערפֿיללען היעמיט גערנע דען וואונש איינעס בעדייטענדען טהיילעס אונזערער לעזער, דא דיא קעננטניס דיעזעס געזעטצעס פֿיר גאר פֿיעלע ווירקליך פֿאָן גראָסער פּראקטישער בעדייטונג איזט. אבער אייך דיעניגען, וועלכע זיך מיט דעם געשעפֿטע דער בראנטוויין-ברעננערייא ציפֿעלליג ניכט בעפֿאססען, דירפֿטען היערייס פֿיעלעס לערנען, וואָדורך זיא איהרען פֿריינדען אונד בעקאנגטען ניטצען קאָנגען. וויר אונזערערזייטס ווערדען דארנאך שטרעבען, דיעזעס געזעטץ אין מאָגליכסט קלארער אונד פֿערשטענדליכער פֿאָרם צו געבען, אונד האָפֿפֿען דען אייך, דאס אונזערע זעמטליכען לעזער דיעזע פּראקטישען מיטטהיילונגען מיט פֿריידען בעגריסען ווערדען. —

§ 1. גרונד-בעשטיממונגען.

א) יעדע געבראנגטע גייסטיגע פֿליססיגקייט אונטערליעגט בייא דער ערצייגונג איינער פֿערצעהרונגס-שטייער אים בעטראגע פֿאָן איילף קרייצערן פֿיר יעדען העקטאָליטער אונד יעדען אלקאָהאָל-גראד נאך דעם פֿאָרגעשריעבענען „הונדערט-טהייליגען" אלקאָהאָל-מעטער (העקטאָליטער-גראד). אייך בייא דעריעניגען עססיגגוט- אָדער עססיג-ערצייגונג, וועלכע ניכט עבען אים געבראנגטער גייסטיגער פֿליססיגקייט, זאָנדערן אים געגאָהרענער מאישע, דורך דעסטיללאציאָן, שטאטטפֿינדעט, איזט דיעזעלבע פֿערצעהרונגס-שטייער צו ענטריכטען. דיעזע שטייער ווירד נאך דער מענגע דעם אלקאָהאָלס ענטריכטעט, וועלכע דיעזע פֿליססיגקייט ליעפֿערן ווירדע, ווענן זיא ניכט צור עססיג-פֿאבריקאציאָן, זאָנדערן צור געווינגונג פֿאָן אלקאָהאָל פֿערווענדעט וואָרדען וועהרע.

ב) זאָלכען לייטען, וועלכע מיט גייסטיגען פֿליססיגקייטען קיינען האנדעל טרייבען, איזט עס געשטאטטעט, איים שטאָפֿפֿען, דיא זיא זעלבסט ערצייגט האבען, פֿיר זיך אונד איהרע הייזלייטע 1 העקטאָליטער בראנגטוויין יעהרליך, דער אבער האָכסטענס 50 גראד (נאך דעם 100טהייליגען העקטאָליטער-מעטער) שטארק איזט, שטייערפֿרייא צו ערצייגען. (בעצייגליך דיעזעס גאנצען בראנגטוויין-שטייער-געזעטצעס איזט דאס יאהר פֿאָם 1-טען סעפּטעמבער ביז ענדע אויגוסט גערעכנעט, וואס איין פֿיר אללעמאל צו מערקען איזט!) ווערדען צור ערצייגונג פֿאָן שטייער-פֿרייעם בראנגטוויין מעהליגע שטאָפֿפֿע פֿערווענדעט, זאָ דירפֿען היעצו קיינע ברעננקעססעל בענוטצט ווערדען, וועלכע מעהר אלס 2 העקטאָליטער רוים-אינהאלט האבען.

ג) ווערדען דיא גייסטיגען פֿליססיגקייטען ניכט אים אינלאנדע פֿערצעהרט, זאָנדערן נאך דעם אויסלאנדע פֿערפֿיהרט, זאָ ווירד זייטענס דער פֿינאנץ-אָרגאנע דיא בערייטס בעצאהלטע פֿערצעהרונגס-שטייער דעם ערצייגער צוריק-ערשטאטטעט אונד צוואר אין פֿאָלגענדער ווייזע: ווירד דיעזע פֿליססיגקייט אין פֿעססערן אין איינער מענגע פֿאָן מינדעסטענס 50 ליטערן נאך דעם אויסלאנדע געפֿיהרט, זאָ ווירד פֿיר יעדען העקטאָליטער אונד יעדען 100 טהייליגען גראד דיא פֿערצעהרונגס-שטייער פֿאָן 11 קרייצער צוריק ערשטאטטעט. פֿאָרלייפֿיג ערהאַלט מאן וואָהל בלאָס איינע אנווייזונג אויף דאס געלד, וועלכעס דאנן נאך 6 מאָנאטען באאר אויסבעצאהלט ווירד. בייא דער אויספֿוהר פֿאָן ליקאָהר געלטען פֿאָלגענדע בעשטיממונגען: ענטהאַלט דיא זענדונג מינדעסטענס 100 פֿלאשען פֿאָן יע איינעם $\frac{1}{4}$, איינעם $\frac{1}{2}$ אָדער איינעם גאנצען ליטער, זאָ ווירד דיא ריק-פֿערגיטונג דער פֿערצעהרונגס-שטייער פֿיר 100 פֿיערטעל-ליטער מיט 93 קר׳, פֿיר 100 האלבע ליטער מיט 1 גולד׳ 86 קר׳ אונד פֿיר 100 גאנצע ליטער מיט דעם בעטראגע פֿאָן 3 גולד׳ 72 קר׳ בעוויערקשטעלליגט. ווירד דער ליקאָהר געבינדען אונד פֿאָן מינדעסטענס 25 ליטערן אינס אויסלאנד פֿערזענדעט, דאנן בעטראַגט דיא ריק-פֿערגיטונג פֿיר יעדען ליטער 3 אונד $\frac{4}{10}$ קר׳. פֿיר וועניגער אלס 100 פֿלאשען אָדער בייא געבינדען פֿיר וועניגער אלס 25 ליטער ווירד בייא דער אויספֿוהר אינס אויסלאנד קיינע ריק-פֿערגיטונג געלייסטעט.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

טעלעגראפֿישע דעפּעשען.

נעו-יאָרק, 20. אויגוסט. אין דען זיד-שטאאטען נאָרד-אמעריקאס שטערבען זעהר פֿיעלע מענשען אם „געלבען פֿיעבער". קיינער, דער פֿאָן דיעזעם פֿיעבער בעפֿאללען ווירד, בלייבט אם לעבען. דיא בעפֿאָלקערונג פֿליכטעט זיך, דיא אייזענבאהנען אונד דאמפֿפֿשיפֿפֿע זינד פֿאָן דער פֿליכטענדען בעפֿאָלקערונג איבערפֿיללט. צאהלרייכע ערצטע מיט מעדיקאמענטען ווערדען הינגעשיקט.

סעראיעוואָ, 21. אויגוסט. דער געסטריגע אונד הייטיגע טאג זינד רוהיג פֿערלויפֿען, עס האט קיינע שלאכט שטאטטגעפֿונדען.

אלס אָב זיא הייטע געשריעבען ווערע. איך האבע זיא גלייך גוט אויפֿבעוואהרט אונד זאָ פֿערשפּערט, דאס זיא זעלבסט מיינע פֿרויא ניכט פֿינדען קאָנגטע. איך פֿירכטעטע דאָך אימער, זיא ווערדע זיא וועניגסטענס איהרעם פֿאטער צייגען."

„ווענן דוא מיר דיא כתובה צייגען ווירסט, ווערדע איך דיר פֿיעללייכט גלויבען; אבער וואס העטטעסט דוא געמאכט, ווענן דאס קאיזערליכע געזעטץ וועגען פֿערבאָט דער הייראטה איינעס ניכט-ערסטגעבאָרענען נאָך בעשטעהען ווירדע? טראָטצדעם דיינע פֿרויא איינע כתובה פֿאָרגעצייגט העטטע, ווירדע דיא בעהאָרדע דיינע הייראטה אלס אונגילטיג אונד דיינע קינדער אלס באנקערטע ערקלערען — אונד מאן העטטע דאנן דיין ווייב אונד דיינע קינדער דאפֿאָן געיאגט, אונד דיין פֿערמאָגען העטטע איינעם אנדערן געהאָרט. מעטרעססען אונד באנקערטע זינד קיינע ערבען! וויא קאנן איין מענש זאָ אונפֿאָרזיכטיג זיין?"

„וואהרליך, איך האבע אייך דאראן געדאכט; אבער איך דאכטע מיר, ווענן איך קראנק ווערדען זאָללטע, ווערדע איך איין רעכטס-קרעפֿטיגעס טעסטאמענט מאכען, אונד אים טעסטאמענטע קאנן איך יא יעדען צו מיינעם ערבען איינזעטצען, זעלבסט מיינע מעטרעססע אונד מיינע אונעהעליכען קינדער! ווענן אלזאָ דיא בעהאָרדע אויך דיא כתובה ניכט געגעבען אונד מיין ווייב אונד מיינע קינדער לויט דיעזער כתובה אלליין אלס ניכט רעכטמעסיגע ערבען אנערקאנגט העטטע, זאָ מיסטען זיא דאָך לויט מיינעם רעכטס-קרעפֿטיגען טעסטאמענטע מיינע ערבען זיין! פֿערשטעהסט דוא?"

„אלזאָ דוא האסט ביז הייטע נאָך גאר קיין טעסטאמענט געמאכט?"

„הא! הא! זעהע איך אויס צום טעסטאמענטמאכען? זיעה מיך נור אן ברודער, וויא געזונד אונד פֿריש איך דא פֿאָר דיר שטעהע! מיינסט דוא, דאס איך „שני וחמישי שני" פֿאסטע, דאס איך מיך ווענן „גלות השכינה מצער" בין? וועהרענד דוא אין דער פֿריה נאָך דאווענסט, בין איך שאָן לענגסט מיט מיינעם אראָלף שפּאציערען געריטטען, אונד וויר זינד אויך מאנכמאל אויף דער יאגד. וואהרליך, בייא דיעזער לעבענסווייזע קאנן מאן לענגער לעבען, אלס ווענן מאן טאג אונד נאכט אים ענגען דומפּפֿען צימער איבער דער גמרא זיטצט אונד משבת לשבת פֿאסטעט. — איבריגענס ברויכע איך הייטע שאָן קיין טעסטאמענט מעהר צו מאכען, אללע יודען-בעדריקענדען געזעטצע זינד אבגעשאפֿפֿט, וויר זינד פֿרייא, אונד הייטע האט מיינע כתובה איך שאָן פֿאָר דער בעהאָרדע פֿאָללע גילטיגקייט!"

איינעם זאָלכען אפּיקורס איזט ניכטס צו גלויבען, דאכטע זיך ר׳ יעקב. ער האט זיכער קיינע כתובה, אָדער ער האט זיך אלליין איינע זאָלכע געשריעבען. איבריגענס מאכטע איך דיעזע כתובה מיט מיינען אייגענען אויגען זעהען, ביז דאהין בעטראכטע איך זיינע פֿרויא אלס טמאה אונד זיינע קינדער אלס ממזרים.

זיעבענטעס קאפּיטעל.

וויא גליקליך וואר רעגינא אין לעוויטץ, אלס זיא איינען בריעף איהרעס מאננעס אויס פּראג ערהאלטען, אין וועלכעם דער טאָד זיינעס אָנקעלס אנגעצייגט וואר. זיא פֿרייטע זיך ניכט איבער דען טאָד דעס אָנקעלס, אייך ניכט איבער דיא רייכע ערבשאפֿט, זאָנדערן דאריבער, דאס זיא נון אָפֿפֿען אלס עהעליכעס ווייב איהרעס געליעבטען מאננעס געלטען ווירד. דיא 16 יאהרע דער שמאך אונד שאנדע זינד נון דאהין, אונד נון זאָללען נאך אלל איהרען ליידענס-יאהרען דיא יאהרע דער פֿריידע קאָממען!

„מוטטער! (זאגטע אראָלף) מיין פֿאטער ווירד בייא זיינער ריקקונפֿט איינע פֿריידע מיט מיר האבען, ער ווירד זעהען, וויא גוט איך שאָן ציעלען קאנן. איך האבע הייטע איינע ווילדע טויבע אין דער לופֿט מיט מיינעם געוועהרע געטראָפֿפֿען אונד זיא ניעדערגעשאָססען."

„דוא זאָללטעסט ליעבער פֿלייסיג שטודירען, מיין גוטער אראָלף! וויר ווערדען אונס יעטצט אונזערע לעבענסווייזע גאנץ אנדערס איינריכטען! אייער פֿאטער ווירד אייך ניכט מעהר זאָ „פֿערצערטלען" דירפֿען, וויר ווערדען יעטצט שטרענגער געגען אייך זיין, איהר מיססעט פֿאָן נון אן רעכט פֿלייסיג לערנען."

דיעס שפּראך רעגינא מיט איינעם זאָלך שטרענגען טאָנע, דאס אראָלף היעריבער צו זעהר שטוינען מוסטע, דא ער איינע זאָלכע שטרענגע שפּראכע ניכט געוואָהנט וואר.

אונד אין דער טהאט מוסטען ביז יעטצט דיא עלטערן איהרען קינדערן פֿיעל נאכגעבען; דא דיעזע פֿאָן דען איבריגען מענשען פֿעראכטעט ווארען, מוסטען דיא עלטערן איהנען געגענאיבער נאָר צו צערטליך זיין. דאס בעוואוסטזיין איינעס קינדעס, דאס עס איין ממזר אונד פֿאָן אללער וועלט אונשולדיגער ווייזע פֿעראכטעט איזט, מאכט עס געוואָהנליך ראָה אונד האַרטהערציג.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

דער געבורטס-טאג אונזערעס קאָניגס איזט נון אויך שאָן אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא געפייערט וואָרדען. אין מאָששאר ערשיענען אללע פאָרנעהמען דער שטאדט ביי אונזערעם דאָרטיגען קאָממאנדאנטען, אום דיא עהרפורכטספאָללען גליקוינשע פיר דאס וואָהל דעם קאיזערס אונד קאָניגס דארצובריננגען. דערגלייכען געשאה אויך אין בערביר אונד אין באניאלוקא.

דיא געסטערן הייער איינגעלאנגטען נאכריכטען מעלדען, דאס זיך דיא רעוואָלוציאָנערען אין דעם אָרטע סערב זיך ערגעבען אונד דיא וואפפען געשטרעקט האבען. אם 17-טען אויגוסט האטטע איינע אבטהיילונג אונזערער ארמעע אין דער הערצעגאָווינא איינען קאמפף מיט דען רעוואָלוציאָנערען, וועלכער עבענפאללס מיט אונזערעם זיעגע ענדעטע; דאגעגען אבער האבען זיך אין סלואין נייע רעוואָלוציאָנערע באנדען אין פערשטערקטער אנצאהל אנגעזאממעלט, געגען וועלכע נון דער קאמפף פאָן נייעם בעגיננען מוס.

ווער וויים אינדעססען, וויא לאנגע נאָך אונזערע קעמפפע אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא פאָרטדויערן ווערדען. ניעמאנד גלויבט, דאס יע אין באָסניען אונד אין דער הערצעגאָווינא רוהע אונד פריעדע געשאפפען ווערדען קאָננטע. מאן ווירד וואָהל מיט געוואלט פיעלעס ניעדערהאלטען, אבער אללעס, וואס נור מיט געוואלט דורכגעפיהרט ווערדען קאנן, איזט ניכט אימער האלטבאר. וויר זינד צווישען גיפטיגע שלאנגען היניינגעשטאָלפערט, אונד ווערדען דא נאָך פיעל געביססען ווערדען.

דיא ארמעע דעם גראַפען סאפארי, וועלכע ביים איינמארשע אין באָסניען 14542 מאנן שטארק וואר, וויים ליידער פיעל פאָן דער שטערקע דער רעוואָלוציאָנערען צו ערצעהלען. דיא רעוואָלוציאָנערען, וועלכע דען קאמפף מיט דער ארמעע דעם גראַפען סאפארי אויפגענאָממען, מיססען זעהר פיעלע שטרייט-קרעפטע האבען, וועננ עס איהנען געלינגען איזט, דיעזע אונזערע ארמעע צום ריקציגע צו דרענגען. — צולעטצט איזט אונזערע ארמעע זאָ וייט געקאָממען, דאס איהר פולווער אונד לעבענס-מיטטעל אויסגעגאנגען זינד.

דיא ארמעע דעם גראַפען סאפארי האטטע אנפאנגס פולווער פיר 1,428,000 געוועהר-שיססע; וועננ עס אלזאָ הייסט, דאס איהר דאס פולווער אויסגעגאנגען איזט, זאָ בעדייטעט עס זאָ פיעל, דאס דיעזע ארמעע זאָ פיעל צו קעמפפען האטטע, דאס זיא 1,248,000 געוועהר-שיססע אבפייערן מוסטע.

יעטצט האט נון גראף סאפארי נייע מאננשאפט אונד נייען פאָררראטה פאָן פולווער אונד לעבענס-מיטטעלן בעקאָממען — אונד דער קאמפף קאנן נון פאָן נייעם בעגיננען!

פערשיעדענע נייאינקייטען.

* (א י י ן   י י ד י ש ע ר   ה ע ר צ אָ ג.)

אלס מאן אינגלענגסט דאפאָן געשפּראָכען, דאס לאָרד בעאקאָנספיעלד זיינען הערצאָגס-טיטעל איינעם יודען פערלייהען קאָננטע, אונד דאביי ערוועהנטע, דאס נאָך קיין יידישער הערצאָג עקסיסטירטע, דא ליעפערטען מעהרערע קעננער דער יידישען געשיכטע דען בעוויז, דאס אויך שאָן יידישע הערצאָגע אונד פירסטען עקסיסטירטען, איינער פאָן דיעזען וואר דער יידישע הערצאָג פאָן נאקסאָס, נאמענס ר' יוסף הנשיא. — יעטצט ליעפערן נון דיא צייטונגען איינע אויספיהרליכערע לעבענס-בעשרייבונג פאָן דיעזעם הערצאָג, וועלכע נון אויך וויר מיטטהיילען וואָללען: יוסף נשיא, וועלכער אים יאהרע 1515 געבאָרען וואורדע, וואר דער זאָהן איינעס יודען אין פאָרטוגאל, דער צו דען "אנוסים" געהאָרטע. יוסף נשיא צאָג פאָן פאָרטוגאל נאך אנטווערפען, וועלכעס יעטצט צו בעלגיען געהאָרט, דאמאלס אבער נאָך צו עסטעררייך געהאָרטע, וואָ דיא פרינצעססין מאריא פאָן עסטעררייך (פריהער קאָניגין פאָן אונגארן) דיא שטאטטהאלטערין וואר. ביי דיעזער פרינצעססין פאנד יוסף נשיא דיא פריינדליכסטע אויפנאהמע אונד געהאָרטע דאָרט צו דען אנגעזעהענסטען שטאאטס-מעננערן; דענן מאן גלויבטע, ער זייא איין ווירקליכער קאטהאָליק. צו יענער צייט קאם אויך איינע רייכע דאמע מיט איהרער טאָכטער, נאמענס ריינא, פאָן פאָרטוגאל נאך אנטווערפען. אויך דיעזע פאמיליע געהאָרטע צו דען "אנוסים". מוטטער אונד טאָכטער קאמען נור דאהער נאך אנטווערפען, אום זיך דא ווידער אָפפען צו איהרעם גלויבען בעקעננען צו דירפען. גראַפען אונד פירסטען, וועלכע אנפאנגס גלויבטען, דאס דיא שאָנע ריינא איינע קאטהאָליקין איזט, פערליעבטען זיך אין דיאזעלבע אונד וואָללטען זיא הייראטען; דאָך דיא פראָממע מוטטער וואָללטע איהרע טאָכטער קיינעם קאטהאָליקען געבען. נון פערלאנגטע יוסף נשיא דיעזעם שאָנע מעדכען צור פרויא, דא זיא איהם אבער דיא מוטטער ניכט געבען וואָללטע (וויל ער זיך נאָך ניכט אָפפען צום יודענטהומע בעקאננטע), ענטפיהרטע ער דאס מעדכען נאָך ווענעדיג אונד הייראטעטע זיא. דער מוטטער וואורדע נון דיעזע הייראטה אנגעצייגט, זיא קאָננטע דאס געשעהענע ניכט מעהר אונגעשעהען מאכען, אונד גאב נאָך דעם יוסף נשיא איינע "נדן" פאָן 90000 דוקאטען. דורך דיעזע זיינע רייכע שוויגער-מוטטער געהאָרטע נון יוסף נשיא צו דען רייכסטען מעננערן; ער איבערזיעדעלטע נאך פראנקרייך, וואָ ער דעם קאָניג היינריך 300000 טהאלער צו קריעגס-צוועקען געליעהען האט. ער צאָג דאנן ווידער נאָך ווענעדיג, וואָ איהן זיינע שוויגער-מוטטער דאצו דרענגטע, זיך דאָך ענדליך אָפפענטליך צום יודענטהומע צו בעקעננען; אבער ער וואָללטע ניכט דעמיטהיג אונד געדריקט לעבען, אונד ער פאססטע דען קיהנען געדאנקען, איינען קליינען יידישען שטאאט צו גרינדען. געלד אונד פעהיגקייטען האטטע ער הייצו געהאבט, ער ווענדעטע זיך דאהער אן דיא רעגיערונג פאָן ווענעדיג מיט דער ביטטע, איהם איינע אינזעל צו פערקויפען; אבער מאן וואָללטע היערויף ניכט איינגעהען. ער פאססטע נון דען ענטשלוס, מיט 500 יידישען אויסוואנדערערן נאך קאָנסטאנטינאָפעל צו געהען. — קאָנסטאנטינאָפעל וואר דאמאלס איין "עיר מקלט" (אזיל) פיר דיא יידישען פערפאָלגטען, איבער 10000 יידישע פליכטלינגע וואָרען צו יענער צייט אין קאָנסטאנטינאָפעל. — אים יאהרע 1550 קאם ער נון נאך קאָנסטאנטינאָפעל, וואָ ער אלס יודע דען נאמען "דון יוסף הנשיא" אנגענאָממען האט. — דורך זיינען רייכטהום, זיינען אויסגעצייכנעטען גייסט, זאָוויא דורך זיינע אויפפאללענד פאָרנעהמע ערשיינונג עררעגטע ער באלד אויפזעהען, ביז אויך דער סולטאן פאָן זיינעם רופע האָרטע. דער סולטאן צייכנעטע איהן אויס, היעלט זעהר פיעל פאָן זיינען פעהיגקייטען אונד בעניטצטע זיינע פאָרטרעפפליכען קעננטניססע דער פאָליטישען פערהעלטניססע. — אבער אויך היער פאנד יוסף נשיא נאָך ניכט דיא גענינענדע בעפריעדיגונג זיינעם עהרגייצעס, אונד אים יאהרע 1558 גינג ער אים אויפטראגע דעם סולטאנס נאך קוטאהיא (אזיאטישע טירקייא), וואָ דער עלטעסטע זאָהן דעם סולטאנס, נאמענס סעלים, רעגיערטע. דון יוסף איבערבראכטע דיעזעם זאָהנע דיא געשענקע דעם פאטערס 50000 דוקאטען בארעס געלד אונד ווערטהזאכען פיר 30000 דוקאטען. דון יוסף וואורדע נון דער ליעבלינג פאָן סעלים, דיעזער סולטאן טהאט ניכטס אָהנע פאָרערסט דען דון יוסף צו בעפראגען. דער סולטאן שענקטע איהם דיא שטאדט טבריה אונד פינף אומליעגענדע אָרטשאפטען, דיא נור פאָן יודען בעוואָהנט ווערדען דירפטען. באלד שטארב דער פאטער פאָן סעלים, אונד סעלים וואורדע נון דער בעהערשער דעם דאמאלס נאָך זעהר גראָסען טירקישען רייכעס. אלס סעלים אין קאָנסטאנטינאָפעל איינצאָג, וואר אויך דון יוסף אונטער דען דעפוטירטען, דיא איהם ענטגעגען געגאנגען. אלס נון דער סולטאן דען דון יוסף ערבליקטע, האָב ער איהן אויף, אומארמטע איהן אונד ערנאננטע איהן אויף דער שטעללע צום רעגיערענדען הערצאָג פאָן דער אינזעל נאקסאָס אונד נאָך 11 אינזעלן, וועלכע אים עגעאישען מעערע (זיר-

פאָלליעטאָן.

דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט.

(6.טע פאָרטזעטצונג.)

אלס נון דאס לייכען-בעגענגניס פאָן דעם פערשטאָרבענען רייכען זאָנדערלינג ראָבערט וואָלפזאָהן פאָראיבער וואר, זאגטע מאקס צו זיינעם עלטערן ברודער: "פירכטע דיך ניכט מיין ברודער יעקב. איך בין ניכט זאָ האַרטהערציג, וויא דוא מיינסט. מיין אָנקעל האט דיר גאר קיין געלד פערמאכט, אינדעססען וויים איך, דאס דיר אויך עטוואס געביהרט. דוא רייזעסט יעטצט מיט דיינעם זאָהנע צו מיר, איהר ווערדעט מיין וויב אונד מיינע שאָנען צווייא קנאבען זעהען, זיא ווערדען מיט אייך איינע פריידע האבען. דיא גוטען קינדער! וויא אָפט פראגטען זיא מיך, אָב זיא דענן גאר קיינע פערוואנדטען אונד פריינדע אויף דער וועלט האבען, דא זיא ניעמאנד בעזוכט אונד קיינער מיט איהנען איין פריינדליכעס וואָרט שפּריכט. וויים דוא וואס? וויר קאָננטען דיא רייזע איבער קאָלן מאכען אונד אויך דיינע פרויא זאממט דיינער טאָכטער מיטנעהמען!"

"לאסס' דאס מרדכי! דוא קעננסט מיינע פרויא רבקה, זיא קאנן דאס ניכט איבער איהר געוויססען בריננגען, איין זאָלכעס פרויענצימער, וויא דיינעס איזט, "שוועגערין" צו הייססען. זיא איזט פאָן פאָרנעהמער פאמיליע אונד עהרליך פערהייראטעט . . ."

מאקס ליעס נון איין הערצליכעס געלעכטער ערשאללען. "ברודער! (זאגטע ער) גאָטט זייא דאנק אונד געלאָבט, אללע דרייא מייערן זינד יעטצט געפאללען! אין דיעזעם פרייהייטס-יאהרע איזט דאס געזעטץ, דאס נור ערסט-געבאָרענע יודען הייראטען דירפען, אבגעשאפפט וואָרדען. אונד וויא עס זיך הערויסשטעללט, איזט מיינע רעגינא נאָך פאָן פאָרנעהמער אבשטאממונג אלס דיינע פרויא, מיין שוויעגערפאטער, טראָטצדעם ער ארם וואר, שרייבט זיינען יחוס פאָם ש"ך הער. . ."

"דעסטאָ גראָסער איזט נון דיינע זינדע, דאס דוא איינע אור-ענקעלין פאָם ש"ך ענטפיהרט האסט אונד מיט איהר אין פערבאָטענעם פערהעלטניססע לעבסט."

"הא! הא! אונד דוא גלויבסט ווירקליך, דאס מיינע גוטע רעגינא מיט מיר אין ווילדער עהע לעבען ווירדע! ניין, ברודער פיר זאָ פערוואָרפען זאָללסט דוא אונס ניכט האלטען! דיא דריטטע מייער איזט נון געפאללען, מיין אָנקעל, דער מיינע הייראטה ניכט דולדען וואָללטע, איזט געשטאָרבען, זיין פערמאָגען געהאָרט אָהנעהין מיר, אין זיינעם טעסטאמענטע קאָממט דיא בעדינגונג, דאס מאן מיר אים פאללע מיינער הייראטה דיא ערבשאפט ניכט געבען זאָלל, ניכט פאָר — אונד זאָמיט קאנן איך עס יעטצט פראנק אונד פרייא פאָר דער גאנצען וועלט זאגען: איך בין מיט מיינער רעגינא עהרליך פערהייראטעט! דוא ווייסט דיך אן דען פאָלנישען ראבבינער ערינגערן, דער צווייא מאָנאטע פאָר מיינער פלוכט אין קאָלן וואר — אונד דיעזער האט אונס אים געהיימען געטרויט (פערהייראטעט)."

מיט איינעם שפּאָטטישען לעכעלן אנטוואָרטעטע ר' יעקב: "וועם ווירסט דוא זאָלכע געשיכטען איינרעדען! גלויבען ווירד זיא דיר ניעמאנד, ביז דוא היעריבער קיינע בעווייזע האסט. דוא מיינסט וואהרשיינליך, ווער ניכט גלויבען וויל, זאָלל דעם פאָלנישען ראבבינער, דער יעטצט גאָטט וויים וואָ איזט, נאכלויפען! מרדכי, וועננ דוא פערהייראטעט וועהרעסט, העטטע עס דיין וויב זיכער איהרעם אונגליקליכען פאטער מיטגעטהיילט, פאר איינעם וויבע איזט קיין סוד."

"אבער מיינע גוטע רעגינא האט מיר יא דיעזעס אָפפער געבראכט, זיא האט דאס געהיימניס אויפבעוואהרט, טראָטצדעם זיא דאדורך זאָ פיעלען קרענקונגען אונד ליידען אויסגעזעטצט וואר. מיין אָנקעל האט זיך אללע מאָגליכע מיהע געגעבען, אום צו ערפאהרען, אָב איך מיט רעגינא פערהייראטעט זייא, ער האטטע דיא אויפפיינסטען נאכפאָרשונגען אנגעשטעללט, אונד דוא העטטעסט איהם זיכער דאצו פערהאָלפען, דיא ענטדעקונג מיינער הייראטה צו מאכען, דא דוא אין דיעזעם פאללע זיין גאנצעס פערמאָגען געערבט העטטעסט; אבער אן דער שוויינזאמקייט מיינער פרויא שייטערטען אללע אייערע בעמיהונגען. וויר מוסטען אונס עס זאָגאר געפאללען לאססען, דאס מאן אונזערע קינדער אלס ממזרים פעראכטעטע. מיר שניטט עס אין דאס הערץ, אלס איינסט מיין אראָלף וויינענד נאך הויזע קאם אונד אונס פראגטע, אָב ער דענן ווירקליך קיין עהעליכעס קינד איזט. מיינע פרויא פיעל אין אָהנמאכט, אבער איך האבע דאָך געשוויעגען! דוא העטטעסט אונס זיכער אינס קרימינאל געבראכט, וועננ דוא דיר געוויסהייט איבער אונזערע הייראטה פערשאפפט העטטעסט!"

ר' יעקב וואורדע נאכדענקענד, ער קאָננטע זיך פאָר שטוינען קוים פאססען, ענדליך זאגטע ער: "וועננ דוא ווירקליך געהייראטעט העטטעסט, מיססטעסט דוא דאָך היעריבער וועניגסטענס איין פאאר צייילען האבען! האסט דוא איינע כתובה?"

"אָב איך איינע האבע! דיא איזט נאָך זאָ ריין,